

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลมะขุนหวาน
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางวราภรณ์ สระมัจฉา

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ:

รองศาสตราจารย์ถรรณิการ์	พงษ์สนธิ	ประธานกรรมการ
อาจารย์ประพิมพ์	พุทธวิทย์กุล	กรรมการ
อาจารย์จิตตาภรณ์	จิตรีเชื้อ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ชลอศรี	แดงเปี่ยม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศรี	วงษ์เครือวัลย์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.)ในการดำเนินงานสาธารณสุข
มูลฐานใน 7 หมู่บ้านของตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ
อสม.ที่เลือกแบบเจาะจงจำนวน 85 คน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขมูลฐาน
จำนวน 3 คน และประชาชนเลือกแบบเจาะจง จำนวน 39 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ระดับลึกและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ
เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.แบ่งได้เป็น 3 ระดับ
คือ บทบาทที่ปฏิบัติได้ในระดับสูง ได้แก่ บทบาทในงานคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในด้าน
สาธารณสุขของประชาชน งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค งานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ และ
งานข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข บทบาทที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทในงาน
โภชนาการ งานสุขภาพสิ่งแวดล้อมและจัดการน้ำสะอาด งานอนามัยแม่และเด็กและการวางแผน
ครอบครัว งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ในชุมชน

การมีส่วนร่วม การประสานงาน งานสุขศึกษา งานคุ้มครองผู้บริโภค งานป้องกันและควบคุม
อุบัติเหตุอุบัติภัยและโรคไม่ติดต่อ และงานป้องกันและแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเป็นภัย
บทบาทที่ปฏิบัติได้ในระดับต่ำ ได้แก่ บทบาทในงานรณรงค์พยาบาลเบื้องต้น งานทันตสาธารณสุข
และงานสุขภาพจิตชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่า อสม. ขาดการอบรมฟื้นฟู
ความรู้ ขาดความเข้าใจในการทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานไม่เป็นขั้นตอน ขาดการประชุมกลุ่ม ทั้ง
อสม.และประชาชนไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์ สาธารณสุขมูลฐาน
ชุมชน (สสมช.) นอกจากนี้ยังมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนิเทศ
งานไม่ต่อเนื่อง

ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า อสม.ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดีในงานที่
ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและปฏิบัติเป็นประจำ แต่บทบาทที่ปฏิบัติได้ในระดับ
ปานกลางและต่ำ เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะเฉพาะทาง และประสบการณ์
ในการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มขีดความสามารถให้กับ อสม. โดยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง
ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนให้ อสม. มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ควร
เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยจัดให้มีการทบทวนความรู้และบทบาทหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในงานสาธารณสุขมูลฐานและมีการติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่อง

Independent Study Title   The Problems and Obstacles in Conducting Primary Health Care of Village Health Volunteers in Makhunwan Sub-District San Patong District Chiang Mai Province

Author   Mrs. Waraporn Sramajcha

Master of Public Health

Examining Committee:

Assoc. Prof. Kannikar	Pongsanit	Chairman
Lecturer Prapim	Buddhirakkul	Member
Lecturer Jittaporn	Chitreecheur	Member
Assoc. Prof. Chalorsri	Dangpiam	Member
Asst. Prof. Chusri	Wongkruawan	Member

ABSTRACT

The purposes of this study were to describe the roles, problems and obstacles to conduct Primary Health Care among Village Health Volunteers (VHV's) at Makhunwan Sub-District, San Patong District, Chiang Mai Province. Data was gathered using the interview, indepth interview, and focus group discussion. The samples were 85 VHV's, 3 public health officers and 39 villagers; and were selected by purposive sampling. Data was analyzed by using descriptive statistics and content analysis.

The results of the study revealed that the role of the VHV's classified into 3 levels: high level role responded in protective health services, immunization, community AIDS control, and community education. Middle-level role responded in nutrition, water supply and sanitation, Mathernal & Child Health and Family Planning, surveillance for

local disease control, essential drugs, participation, cooperation, education for health, consumer protection, injury prevention and Non-Communicable Disease control, and community and environmental control. Lower level responded in primary medical care, dental health and mental health. The problems and obstacles in conducting work were due to inadequate training of the volunteers; inability to work as a team, no systematic work and lack of meeting. VHV's and villagers inadequate did not understand the objective and the usefulness of establishing the public health centers; in addition was inadequate budget allocated and public health officers were not supervise continuously.

In summary, the study showed that VHV's responded to routine activities. These roles, however, relate well to middle and lower level activities which depend on knowledge and ability to perform appropriate skills for relevant experiences. It is recommended that the public health officers should increase VHV's abilities to appreciate continuously knowledge. The public health officers need to negotiate increased strengthening and programs toward team-building strategies to improve team-work to VHV's; other developing the efficiency of the public health officers in supervising continuously the activities of the volunteers.